21.3.2017

Neuvotteleva virkamies Ville Schildt
Ylitarkastaja Jussi Laanikari

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN KUULEMINEN, HE 260/2016 VP

Taloudelliset vaikutukset

Vuoden 2017 valtion talousarviossa eduskunta päätti Metsähallituksen peruspääoman alentamisesta. Tähän päätökseen sisältyi 5,130 milj. euron arvosta Metsähallituksen liiketoiminnan käytössä olevaa omaisuutta. Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 9 §:n 2 momentin mukaan ohjaava ministeriö päättää peruspääoman muutosta koskevan eduskunnan päätöksen toimeenpanosta. Tämän mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö päätti 16.3.2017, että liiketoiminnan omaisuutta voidaan siirtää 5,130 milj. euron arvosta julkisten hallintotehtävien taseeseen Hossan kansallispuiston perustamiseen liittyen. Tasesiirto voidaan toteuttaa vasta sitten kun kansallispuistoa koskeva laki tulee voimaan.

Vuoden 2017 valtion talousarviossa ennakoitiin myös Hossan kansallispuiston perustamista siten, että maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa olevalta momentilta 30.64.50 *(Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät)* siirrettiin palveluvarustuksen ylläpitoon liittyviä resursseja 240 000 euroa ympäristöministeriön pääluokkaan momentille 35.10.52 *(Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät).*

Suurpetojen metsästys

Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin mukaan Hossan kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitetussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä metsästää kotikunnassaan kansallispuiston alueella. Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla on kuitenkin kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen. Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla on lisäksi oikeus metsästää hirveä Kuusamon kunnassa sijaitsevilla kansallispuistoon kuuluvilla alueilla.

Hallituksen esityksen perusteluissa kohdassa 2.3 (metsästys) todetaan, että suurpetojen poistamiseen sovellettaisiin luonnonsuojelulain 15 § 1 momenttia. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esityksen perustelut ja ehdotetun lain säännökset ovat ristiriidassa. Luonnonsuojelulain 15 §:ssä ei ole kyse metsästyksestä vaan eläinlajien poistamisesta. Ehdotettu 3 §:n 3 momentin ensimmäinen virke mahdollistaa kuntalaisen vapaan metsästyksen ja säännös kattaa myös suurpetojen metsästyksen. Valiokunnan lausunnossa ja varsinaisessa ympäristövaliokunnan mietinnössä olisi tarpeen kiinnittää huomiota virheellisiin perusteluihin, jotta lain soveltamisessa ei tulisi ongelmia.

Kuusamon, Taivalkosken ja Suomussalmen kunnat ovat pahimpia petovahinkoalueita (kuva).

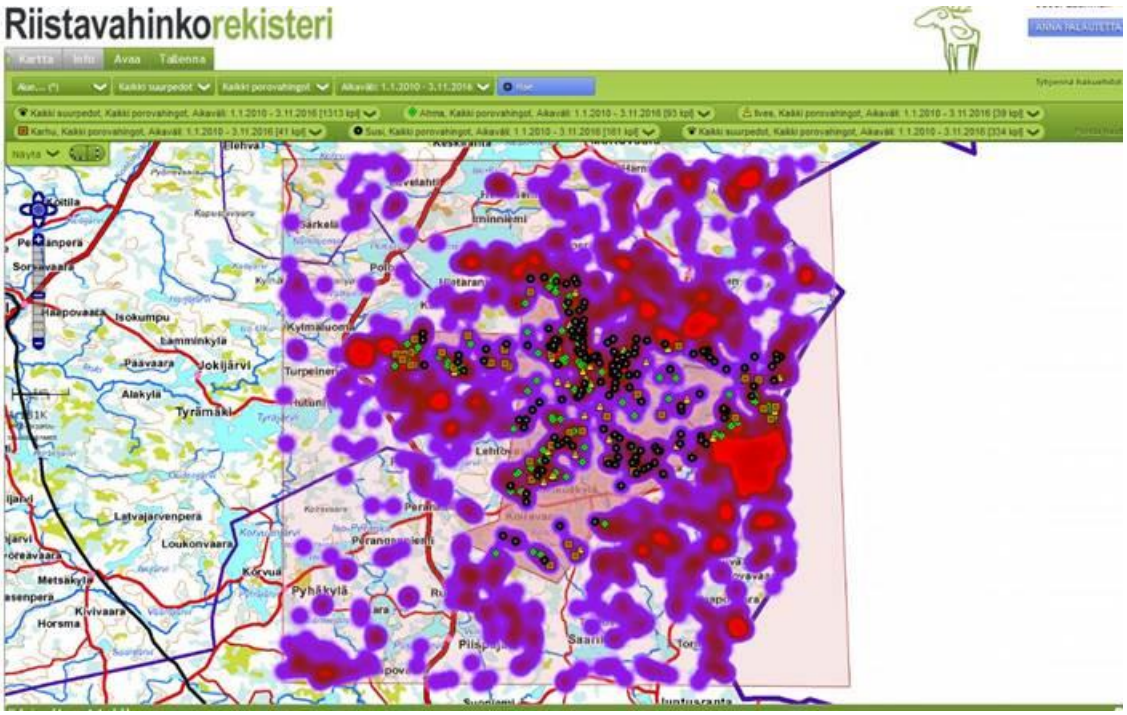

Kuva: Suurpetojen aiheuttamat vahingot 2010-luvulla.

Hossan tuleva kansallispuiston alueelta on ilmoitettu 2010-luvulla yli 300 pedon tappamaa poroa, joiden korvaussumma on noin 800 000 euroa.

Esityksen osalta valiokunnan olisi syytä todeta, että kuntalaisen oikeus metsästää suurpetoja perustuu suoraan metsästyslain 8 §:n soveltamiseen, kun kuntalainen on saanut siihen Suomen riistakeskuksen poikkeusluvan tai kun kyseessä on metsästyslain 41 §:n nojalla annetulla asetuksella tapahtuva metsästys, esimerkiksi karhun kiintiömetsästys.

Kansallispuistoksi esitetty alue kuuluu Hossa-Irnin paliskunnan alueeseen. Metsästyslain 8 §:n mukainen metsästysoikeus kuitenkin rajautuu kotikuntaan siten, ettei esimerkiksi suomussalmelainen paliskunnan jäsen voisi osallistua suurpetojen pyyntiin Kuusamon tai Taivalkosken puolella. Tarkoitus on, että lupa voitaisiin myöntää suurpetojen poistamiseen Hossa-Irnin paliskunnan osakkaalle tämän kotikunnasta riippumatta. Lakiesityksen 3 §:n 3 momentin toista virkettä tulisi tämän vuoksi tarkistaa esimerkiksi seuraavasti:

> Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkaalla on kuitenkin kotikunnasta riippumatta oikeus ~~luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen~~ suurpetojen poikkeusluvan mukaiseen metsästykseen [Metsähallituksen luvalla].

Porovahingot nousivat vuoden 2015 6,87 milj. eurosta yli 10,5 milj. euron vuonna 2016. Komission Suomelle myöntämä maksuvaltuus on 10 milj. euroa. Tänä vuonna siis tullaan porovahingoista leikkaamaan ainakin 0,5 milj. euroa (4%), vuonna 2018 2,2 M€ (22%) ja vuonna 2019 3,3M€ (33%). Näin ollen tärkeää olisi että uusilla kansallispuistosäännöksillä ei hankaloitettaisi suurpetojen poistoa.

Kuusamon yhteismetsän metsästysoikeus

Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin viimeisen virkkeen mukaan Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla on lisäksi oikeus metsästää hirveä Kuusamon kunnassa sijaitsevilla kansallispuistoon kuuluvilla alueilla. Maa- ja metsätalousministeriö pitää säännöstä asianmukaisena. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota esityksen perusteluihin, joidenka mukaan kansallispuiston alueeseen kohdistuu Kuusamon yhteismetsän osakaskunnan ja Metsähallituksen välinen metsästysvuokrasopimus hirvenmetsästysoikeudesta Kuusamon kunnan Ölkyn alueella (Julma-Ölkyn, Laukkujärven ja Somerojärven palstat). Laissa olisi tarpeen säätää siitä, että Kuusamon yhteismetsän osakaskunnan jäsenillä olisi lisäksi oikeus metsästää hirveä kyseisillä kansallispuiston alueilla Kuusamon kunnassa. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esityksen perustelut eivät vastaa säännösehdotuksia. Perusteluissa kiinnitetään metsästysoikeus virheellisesti yhteismetsän osakaskunnan jäseniin. Järjestely, jossa Kuusamon yhteismetsän 6000 osakastilan omistajaa harjoittaisivat alueella hirvenmetsästystä, on toteuttamiskelvoton. Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa olisi perusteltua kiinnittää huomiota siihen, että hirvenmetsästysoikeus kansallispuiston Kuusamon kunnassa sijaitsevilla alueilla on nimenomaan tarkoitus osoittaa yhteismetsän osakaskunnalle, joka päättäisi siitä, miten hirvenmetsästysoikeutta käytetään.

Rajoitetun lupametsästyksen salliminen

Hallituksen esityksessä todetaan, että ulkopaikkakuntalaisten metsästykseen kansallispuiston perustamisella on vähäinen merkitys, koska puiston pinta-ala on vain kolme prosenttia Suomussalmen lupametsästysalueiden kokonaispinta-alasta. Toteutuessaan hallituksen esitysluonnos merkitsisi Metsähallituksen lupametsästysalueen lakkaamista. Lupametsästyksen kieltämisestä eniten kärsisivät sellaiset ulkopaikkakuntalaiset metsästäjät, joilla on vahva side Hossan seudulle, mutta jotka ovat joutuneet esimerkiksi työn takia muuttamaan muualle.

Esimerkiksi Metsähallituksen selvityksessä on todettu, että Kalevalapuiston alueille kävijöitä vetävät ennen muuta marjastus ja metsästys. Syksyinen metsästysmatkailu on suurin matkailusesonki. Kalevalapuiston alueilla käy vuosittain arviolta 6 000 henkilöä. Erämaisia kohteita etsivät metsästäjät eivät löydä enää sellaisia suojelualueiden ulkopuolelta. Toisaalta paikkakuntalaisten aiheuttama metsästyspaine vähenee kunnan väkiluvun vähetessä ja väestön ikääntyessä.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lakiesityksen tarkistamista siten, että kansallispuiston alueella olisi puiston perustamistarkoitusta vaarantamatta mahdollista harjoittaa lupametsästystä. Ehdotetun lain 3 §:n 3 momenttiin tulisi lisätä esimerkiksi seuraava virke:

> Kansallispuiston perustamistarkoitusta vaarantamatta pienriistan metsästys on sallittua ulkopaikkakuntalaisille Metsähallituksen luvalla.

Lupametsästyksen sallimista ei voida pitää kansallispuiston perustamistarkoituksen vastaisena. Päinvastoin, puistossa aiotaan sallia metsästys varsin laajalti, tosin vain paikallisille tai alueen metsästysseuroille sekä Hossa-Irnin paliskunnalle. Lupametsästyksen salliminen loisi kuvaa eräpuistosta, jonka perustamistarkoituskin lähtee ” Ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta ja yhä jatkuvasta rinnakkaiselosta”. Metsähallitus voisi pitää pienriistaa koskevan kiintiön pienenä, rajata sen vain syrjäalueelle, lupaehdoilla rajata metsästystapoja, säädellä päivittäin alueella kerrallaan metsästävien metsästäjien määrää ja tarvittaessa lakkauttaa koko lupa-alueen, jos met-

sästyksestä aiheutuisi ongelmia puiston virkistyskäytölle. Metsästys muutoinkin tapahtuu loppusyksystä, jolloin muuta virkistyskäyttöä on vähän.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kansallispuiston perustamisesta tulisi pyrkiä hyödyntämään kaikki aluetaloudellinen hyöty. Ulkokuntalaisten pienriistan metsästyksen salliminen lisäisi myös alueen majoituskapasiteetin käyttöä myöhään syksyllä, jolloin majoittuneena ei ole paljon muita kuin metsästäjiä.

Martinselkosen luonnonsuojelualue (4165 ha) Suomussalmella on hieno esimerkki luonnonsuojelualueesta, jossa myös ulkopaikkakuntalaisten pienriistan lupametsästys on mahdollista (Metsähallituksen lupa-alue 5603). HE13/1992: ”*myös ulkopaikkakuntalaisella olisi mahdollisuus metsästää Martinselkosen alueella, mikäli metsähallitus antaa siihen luvan. Luvan edellytyksenä on, että metsästys tapahtuu kestävän käytön periaatteen mukaisesti, siis riistakantojen sallimissa rajoissa.* ” Viime vuonna sinne myytiin 189 lupavuorokautta metsästäjille (yhteensä 93 lupaa). Sallittua on pienriista: kanalinnut, vesilinnut, pienpedot, jänis ja majava. Alue on perustettu jo 1993 eikä senkään alueen osalta ole tullut kielteistä palautetta. Alueen metsästyspaine (esimerkiksi montako metsästäjää samaan aikaan) ja metsäkanalintukiintiöt on täysin MH:n hallinnassa, paikallisten asukkaiden metsästys ei.